

Lớp Phật Pháp Buddhaddhamma

Môn học: PĀLI PHÁP CÚ

Bài học ngày 23.6.2022

II. Phẩm Không Dể Duôi _ Kệ số 9

Duyên sự:

Bài kệ này được Đức Phật thuyết khi Ngài trú ở Jetavana thành Sāvatti, do câu chuyện hai vị tỳ kheo bằng hữu.

Có hai vị tỳ kheo là bạn thân với nhau sau khi học lấy đề mục thiền nơi bậc Đạo Sư, họ đi vào một tịnh xá trong rừng.

Một trong hai vị ấy chênh mãng trong việc thiền định, chỉ phí thời gian kiếm củi để ban đêm đốt sưởi ấm và đầu hôm tán gẫu với các ông sa di trẻ. Còn vị tỳ kheo kia thì chuyên cần hành sa môn pháp.

Vị tỳ kheo chuyên cần ấy bèn khuyên nhủ bạn: “Này hiền giả, chớ làm như vậy; vì người sống dễ duôi sẽ đi vào bốn khổ cảnh; người dối trá không thể hưởng được vị giác ngộ đâu!”.

Vị tỳ kheo giải đãi không nghe lời khuyên nhủ của vị ấy. Vị tỳ kheo chuyên cần thấy bạn không nghe lời nên không nói nữa, tự mình chuyên cần hành sa môn pháp ngày đêm, chỉ nghĩ ngợi vào canh giữa của đêm. Vị ấy trú không dễ duôi như vậy chẳng bao lâu đã đắc quả A la hán với tuệ đạt thông. Còn vị kia thì trải qua thời gian với đời sống phóng túng.

Khi mãn mùa an cư họ đi về yết kiến bậc Đạo Sư. Đức Phật tiếp xúc thân thiện với hai vị tỳ kheo ấy, Ngài hỏi họ có chuyên cần hành sa môn pháp chăng? có đạt được đỉnh cao sa môn hạnh chưa?

Vị tỳ kheo dễ duôi đã lên tiếng trước:

“_ Bạch Ngài, từ đâu mà vị đó không dễ duôi được? Kể từ lúc ra đi đến nay, vị ấy trải qua thời gian nằm rồi ngủ thôi.”

“_ Này tỳ kheo, còn ngươi thì sao?”

“_ Bạch Ngài, ban sớm con mang củi về tối đốt lên, canh đầu con ngồi sưởi ấm, và đã dành thời gian không ngủ như vậy.”

Lúc đó, bậc Đạo Sư đã nói với vị ấy: “Người đã phí thời gian để duôi lại nói là không dễ duôi, bạn không dễ duôi, người lại cho rằng là dễ duôi! “Rồi để nêu rõ sự tai hại sống phóng túng và lợi ích sống chuyên cần, đức Phật bảo: “Người đối với vị ấy, giống như con ngựa què chậm chạp; còn vị ấy đối với người giống như con tuần mã tốc lực vậy”. Nói xong đức Phật đã nói lên bài kệ này: “*Appamatto pamattesu*, chuyên cần giữa giải đãi ..v.v..”.

*

Chánh văn: **Appamatto pamattesu
suttesu bahujāgaro
abalassaṃ’ va sīghasso
hitvā yāti sumedhaso.**

(dhp 29)

*

Thích văn:

appamatto [chủ cách số ít của tính từ hợp thể **appamatta** (na + pamatta) người không dễ duôi, người không giải đãi, người chuyên cần.

pamattesu [định sở cách số nhiều của tính từ **pamatta** (quá khứ phân từ của **pamajjati**)] giữa những người dễ duôi, trong những người giải đãi.

suttesu [định sở cách số nhiều của quá khứ phân từ **sutta** (supati: √sup)] giữa những người mê ngủ.

bahujāgaro [chủ cách số ít của danh từ hợp thể nam tính **bahujāgara** (bahu + jāgara)] người tỉnh thức nhiều, người thường tỉnh thức.

abalassaṃ’ va [hợp âm (**abalassaṃ iva**)]

abalassaṃ [đối cách số ít của danh từ hợp thể nam tính **abalassa** (abala + assa)] con ngựa yếu đuối, con ngựa què.

sīghasso [chủ cách số ít của danh từ hợp thể nam tính **sīghassa** (sīgha + assa)]
tuần mã, con ngựa tốc lực, con ngựa chạy nhanh.

hitvā [(√hā + tvā) bất biến quá khứ phân từ của động từ **jahati**]

yāti [thì hiện tại ngôi III số ít của động từ **yāti** (√yā + a)] chạy đi.

sumedhaso [chủ cách số ít của danh từ nam tính **sumedhasa** (= **sumedha**)]

*

Việt văn: Chuyên cần giữa buồng lung
tỉnh thức giữa mê ngủ
người trí như ngựa phi
bỏ sau con ngựa yếu.

(pc 29)

*

Chuyển văn:

*Pamattesu appamatto suttesu bahujāgaro sumedhaso sīghasso' va yāti
abalassaṃ hitvā.*

Không để duôi giữa những người giải đãi, luôn tỉnh thức giữa những người
ngủ mê, bậc trí tiến nhanh như ngựa phi bỏ lại sau con ngựa gầy yếu.

*

Lý giải:

Bài kệ này đức Phật nói đến hai tính cách, hai vị tỳ kheo nọ cùng xuất gia
cùng học đề mục thiền nhưng một vị chuyên cần hành thiền, luôn chánh niệm tỉnh
giác nên tiến nhanh đến đích cứu cánh phạm hạnh; còn vị kia thì chểnh mảng, không
chánh niệm tỉnh giác như kẻ mê ngủ nên bị lùi lại phía sau.

Hình ảnh con ngựa khoẻ phi nước đại bỏ lại phía sau là con ngựa què yếu
đuối, là hình ảnh mô tả về một vị xuất gia chuyên cần tu tập sẽ đạt đến mục đích
nhanh chóng, và một vị xuất gia nhưng giải đãi tu hành sẽ không thành tựu được gì.
Trong giáo pháp này người nỗ lực chuyên cần sẽ tiến hoá dù là pháp học hay pháp

hành, sẽ vượt bỏ người giải đãi biếng nhác, cũng như trong cuộc đua con ngựa khoẻ thuộc giống nòi sẽ phi nhanh về đích vượt bỏ con ngựa hèn yếu vậy.

Biên soạn giáo trình: Tỳ khưu Tuệ Siêu